

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 24. mai 2022
(OR. en)

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0165(NLE)

9470/22
ADD 1

SOC 308
EMPL 204
ECOFIN 498
EDUC 186
JEUN 81
GENDER 66
ANTIDISCRIM 49

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	23. mai 2022
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 241 final ANNEX
Teema:	LISA järgmise dokumendi juurde: Ettepanek: NÕUKOGU OTSUS liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 241 final ANNEX.

Lisatud: COM(2022) 241 final ANNEX

Brüssel, 23.5.2022
COM(2022) 241 final

ANNEX

LISA

järgmise dokumendi juurde:

ettepanek: NÕUKOGU OTSUS

liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta

LISA

Suunis 5. Tööjõunõudluse suurendamine

Liikmesriigid peaksid aktiivselt edendama kestlikku sotsiaalset turumajandust, hõlbustama ja toetama investeerimist kvaliteetsete töökohtade loomisse ning kasutama ELi 2030. aasta peamise tööhõive-eesmärgi kohaselt ära ka digi- ja rohepöördega seotud potentsiaali. Selleks peaksid nad vähendama takistusi, millega ettevõtjad inimeste töölevõtmisel kokku puutuvad, edendama vastutustundlikku ettevõtlust ja tegeliku füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist ning toetama just väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete loomist ja kasvu, luues selleks muu hulgas rahastamisvõimalusi. Liikmesriigid peaksid aktiivselt edendama sotsiaalse turumajanduse arengut ning kasutama ära kõiki selle võimalusi, hoogustama sotsiaalset innovatsiooni ja sotsiaalsete ettevõtete asutamist ning soodustama neid ärimudeleid, millega luuakse kohalikul tasandil kvaliteetseid töövõimalusi ja ühiskondlikke hüvesid, seda eelkõige ringmajanduse valdkonnas või valdkondades, mida rohelisele majandusele üleminek valdkondlike eripärade tõttu kõige rohkem mõjutab.

COVID-19 kriisi järgselt peaksid hästi läbimõeldud lühendatud tööaja kavad ja muud sarnased töökorraldused restruktureerimist hõlbustama ja toetama ning aitama võimaluse korral töökoha säilitamisele lisaks majandust moderniseerida, soodustades sealhulgas selleks vajalike oskuste omandamist. Et luua töökohti, pakkuda võimalusi töökoha leidmiseks või vahetuseks ning korvata tööjõupuudust ja oskuste puudumist, tuleks kaaluda hästi läbimõeldud töölevõtu ja töökoha vahetamise stiimulite kasutuselevõttu ning täiend- ja ümberõppemeetmete võtmist, arvestades ka digi- ja rohepöörde vajadusi ning mõju, mida avaldab Venemaa sissetung Ukrainasse.

Maksukoormus tuleks nihutada tööjõu maksustamiselt muudele maksustamisallikatele, mis toetaksid paremini tööhõivet ja kaasavat majanduskasvu ning oleksid kooskõlas kliima- ja keskkonnaeesmärkidega, arvesse tuleks võtta maksusüsteemi ümberjaotavat mõju ning tagada samas maksutulu säilimine asjakohase sotsiaalkaitse pakkumiseks ja majanduskasvu soodustavate kulutuste tegemiseks.

Liikmesriigid, sealhulgas need, kus on kehtestatud seadusjärgne miinimumpalk, peaksid palkade kujundamisel soodustama kollektiivläbirääkimiste pidamist ning tagama, et sotsiaalpartnerite kaasamine läbirääkimistesse on läbipaistev ja prognoositav. See võimaldab viia palgad vastavusse tootlikkuse arenguga ning tagada, et palgad on õiglased ja võimaldavad inimväärset elatustaset. Erilist tähelepanu tuleks pöörata väiksema ja keskmise sissetulekuga rühmadele ning ülespoole suunatud sotsiaal-majandusliku lähenemise saavutamisele. Palgakujundusmehhanismide puhul tuleks arvesse võtta sotsiaal-majanduslikke tingimusi, sealhulgas piirkondlikke ja valdkondlikke arenguid. Liikmesriigid ja sotsiaalpartnerid peaksid riiklikest tavadest lähtuvalt ning sotsiaalpartnerite sõltumatust arvestades tagama, et kõik töötajad saaksid õiglast palka, mille suurus on otseselt või kaudselt tuletatud kollektiivlepingutest või asjakohastest seadusjärgsetest miinimumpalkadest, võttes arvesse palkade mõju konkurentsivõimele, töökohtade loomisele ja palgavaesusele.

Suunis 6. Tööjõupakkumise edendamine ning parem juurdepääs tööhõivele, elukestvate oskuste omandamisele ja pädevustele

Arvestades digi- ja rohepöoret, demograafilisi muutusi ja Ukraina sõda, peaksid liikmesriigid panema rõhku kestlikkuse, tootlikkuse, tööalase konkurentsivõime ja inimkapitali edendamisele, soodustama oskuste ja pädevuste omandamist kogu elu jooksul ning

reageerima tööturu praegustele ja tulevastele vajadustele, pidades silmas ELi 2030. aasta peamist oskuste-eesmärki. Samuti tuleks liikmesriikidel kohandada oma haridus- ja koolitussüsteeme ning investeerida kvaliteetse ja kaasava hariduse, sealhulgas kutsehariduse ja -õppe pakkumisse ning digiõppele ja keeleõppele juurdepääsu tagamisse (sh Ukrainast ja mujalt pärit pagulaste puhul). Liikmesriigid peaksid tegema koostööd sotsiaalpartnerite, haridus- ja koolitusasutuste, ettevõtjate ja muude sidusrühmadega, et kõrvaldada haridus- ja koolitussüsteemide struktuursed puudused, parandada nende kvaliteeti ja vastavust tööturu vajadustele, seda muu hulgas ka selleks, et võimaldada rohe- ja digipööret, kõrvaldada olemasolevate oskuste mittevastavus ning vältida uute oskuste vajakajäämist, eelkõige REPowerEUga seotud tegevuste puhul, nagu taastuvenergia kasutuselevõtt või hoonete renoveerimine. Erilist tähelepanu tuleks pöörata õpetaja elukutsega seonduvatele väljakutsetele, sealhulgas õpetajate ja koolitajate digipädevusse investeerimisele. Kõik haridus- ja koolitussüsteemides õppijad peaksid omandama võtmepädevused, sealhulgas põhi- ja digioskused ning valdkonnaülesed oskused, mis paneksid kogu eluks aluse kohanemis- ja toimetulekuvõimele. Liikmesriigid peaksid püüdma tugevdada individuaalsete koolitusõiguste pakkumist ja tagama nende ülekantavuse töökoha vahetamise käigus, sealhulgas tuleks vajaduse korral võimaldada isiklike õppekontode kasutamist ja luua usaldusväärne süsteem koolituse kvaliteedi hindamiseks. Et toetada elukestvat õpet ja tööalast konkurentsivõimet, peaksid liikmesriigid paremini ära kasutama mikrokvalifikatsioonitunnistuste võimalusi. Nad peaksid võimaldama igapäevast tööturu vajadusi ette näha ja nendega paremini kohaneda, eelkõige tuleks luua võimalusi pidevaks ümberõppeks ja oskuste täiendamiseks ning pakkuda integreeritud juhendamist ja nõustamist, et toetada kõigile suunatud ausat ja õiglast üleminekut, muuta sotsiaalsed tulemused käegakatsutavaks, kõrvaldada tööturu puudujäägid ja oskuste mittevastavused, parandada majanduse üldist vastupanuvõimet vapustustele ning muuta võimalike kriisidega kohanemine lihtsamaks.

Liikmesriigid peaksid edendama kõigi võrdseid võimalusi, pöörates tähelepanu haridus- ja koolitussüsteemides esinevale ebavõrdsusele. Kooskõlas Euroopa lastegarantiiga tuleks eelkõige võimaldada seda, et laste jaoks on loodud kvaliteetsed alusharidus- ja lapsehoiuteenused. Liikmesriigid peaksid tõstma üldist haridustaset, vähendama haridus- ja koolitussüsteemist varakult lahkuvate noorte arvu, toetama äärepoolsematest piirkondadest pärit laste juurdepääsu haridusele, suurendama kutsehariduse ja -õppe populaarsust ning juurdepääsu kolmanda taseme haridusele ja selle lõpetanute arvu, lihtsustama kvaliteetse praktika ja õpipoisiõppe pakkumise kaudu noorte koolitussüsteemist tööturule liikumist, suurendama täiskasvanute osalemist jätkuõppes, eelkõige ebasoodsa taustaga õppijate ja kõige madalama kvalifikatsiooniga inimeste hulgas. Võttes arvesse digitaalset, keskkonnahoidliku ja vananeva ühiskonna uusi vajadusi, peaksid liikmesriigid tugevdama tööpõhist õpet oma kutsehariduse ja -õppe süsteemides (sealhulgas kvaliteetse ja tulemusliku õpipoisiõppe kaudu) ning suurendama loodusteaduste, tehnoloogia ning inseneeria ja matemaatika valdkonna lõpetajate, eelkõige naissoost lõpetajate arvu nii kutsehariduses ja -õppes kui ka kolmanda taseme hariduses. Lisaks peaksid liikmesriigid suurendama kolmanda taseme hariduse ja asjakohasel juhul teadusuuringute vastavust tööturu vajadustele, parandama oskuste asjakohasuse jälgimist ja prognoosimist, muutma omandatud oskused nähtavamaks ja kvalifikatsioonid (sealhulgas välismaal omandatud oskused ja kvalifikatsioonid) võrreldavamaks ning suurendama väljaspool formaalharidust ja -koolitust omandatud oskuste ning pädevuste tunnustamise ja valideerimise võimalusi. Nad peaksid ajakohastama ja suurendama paindlike jätku-kutseõppevõimaluste pakkumist ja kasutamist. Liikmesriigid peaksid toetama ka väheste oskustega täiskasvanute pikaajalise tööalase konkurentsivõime püsimist või arendamist ning parandama selleks juurdepääsu kvaliteetsetele õpivõimalustele ja nende võimaluste kasutamist, rakendades oskuste täiendamise meetmeid käsitlevas

soovituses esitatud, sealhulgas oskuste hindamist, tööturu võimalustega kooskõlas oleva hariduse ja koolituse pakkumist ning omandatud oskuste valideerimist ja tunnustamist.

Liikmesriigid peaksid pakkuma töötutele ja tööturult eemalejäänud isikutele tõhusat, õigeaegset, koordineeritud ja vajadusekohast abi, mis seisneb tööotsingute, koolituse, ümberkvalifitseerumise ning muude tugiteenuste kättesaadavuse toetamises, pöörates erilist tähelepanu haavatavatele rühmadele ning rohe- ja digipöördest eriti mõjutatud inimestele. Selleks et märkimisväärselt vähendada ja ennetada pikaajalist ja struktuurset töötust, tuleks võimalikult kiiresti ning hiljemalt 18 kuud pärast isikute töötuks jäämist rakendada terviklikke strateegiaid, mis hõlmavad nende individuaalse olukorra põhjalikku hindamist. Jätkuvalt tuleks tegeleda noorte töötusega ning mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (NEET-noored) probleemiga, ennetades haridussüsteemist varakult lahkumist ja parandades struktuurselt üleminekut hariduselust tööellu, sealhulgas täielikult rakendades tugevdatud noortegarantiid, mis peaks pandeemiajärgse taastumise etapis suuresti toetama kvaliteetsete tööhõivevõimaluste loomist noortele. Liikmesriigid peaksid tugevdama jõupingutusi ka Euroopa noorteaasta 2022 raames, nimelt tuleks rõhutada just seda, kuidas rohe- ja digipööre pakuvad uusi tulevikuväljavaateid ja võimalusi, et noored saaksid üle pandeemia negatiivsest mõjust.

Liikmesriigid peaksid püüdma kõrvaldada tööturul osalemist takistavaid asjaolusid ja töötamist pärssivaid tegureid ning pakkuma stiimuleid tööturul osalemiseks, seda eelkõige väikese sissetulekuga inimestele, leibkonna teisele palgasaajale või neile, kes on tööturult kõige rohkem kõrvale jäänud, sealhulgas rändetaustaga isikutele ja marginaliseerunud romadele. Kuna teatud elukutsete ja sektorite puhul on tööjõupuudus suur, peaksid liikmesriigid aitama tööjõu pakkumist suurendada, nimelt tuleks soodustada piisavalt suurte palkade maksmist ja inimväärsete töötingimuste pakkumist, samuti tõhusate aktiivse tööturupoliitika meetmete võtmist. Liikmesriigid peaksid toetama ka töökeskkonna kohandamist puudega inimestele, tehes seda muu hulgas suunatud rahalise toetuse ja teenuste abil, mis võimaldavad neil inimestel tööturul ja ühiskonnas osaleda.

Vähendada tuleks soolist tööhõive- ja palgalõhet. Liikmesriigid peaksid tagama soolise võrdsuse ja naiste ulatuslikuma osalemise tööturul, sealhulgas tuleks tagada meeste ja naiste võrdsed võimalused kogu karjääri jooksul ning kaotada takistused, mis ei lase naistel kõigil otsustustasanditel juhtimises osaleda. Tuleks tagada võrdne tasu võrdse või võrdväärse töö eest ning töötasu läbipaistvus. Samuti tuleks edendada nii naiste kui ka meeste töö-, pere- ja eraelu ühitamist, eelkõige võimaldada juurdepääsu taskukohastele kvaliteetsetele pikaajalise hoolduse ning alusharidus- ja lapsehoiuteenustele. Liikmesriigid peaksid tagama, et vanematel ja teistel hoolduskohustustega inimestel oleks võimalus saada sobivat perekondlikel põhjustel võetavat puhkust ja kasutada töö-, pere- ja eraelu tasakaalustamiseks paindlikku töökorraldust, ning edendada naiste ja meeste hulgas nende õiguste tasakaalustatud kasutamist.

Suunis 7. Tööturgude toimimise parandamine ja sotsiaaldialoogi tulemuslikumaks muutmine

Et dünaamilisest ja tootlikust tööjõust, uutest tööviisidest ning ärimudelitest oleks kasu, peaksid liikmesriigid tegema koostööd sotsiaalpartneritega ja edendama õiglaseid, läbipaistvaid ja prognoositavaid töötingimusi, mille puhul on õigused ja kohustused tasakaalus. Nad peaksid vähendama ja ennetama tööturu segmenteerumist, võitlema deklareerimata töö ja fiktiivsete füüsilisest isikust ettevõtjate vastu ning soodustama üleminekut avatud töövormidele. Tööhõivekaitse-eeskirjad, tööõigus ja vastavad asutused peaksid tagama tööandjatele sobiva värbamiskeskonna ja vajaliku paindlikkuse, et neil oleks võimalik kiiresti kohaneda majanduskeskkonna muutustega, ning kaitsma samal ajal töötajate

õigusi, tagades kõigile töötajatele sotsiaalkaitse, asjakohasel tasemel kaitstuse ning tervisliku, ohutu ja hästi kohandatud töökeskkonna. Paindliku töökorralduse, näiteks kaugtöö kasutamise edendamine võib aidata pandeemiajärgses keskkonnas tööhõivet suurendada ja tööturget kaasavamaks muuta. Samas on väga oluline, et töötajatele oleksid tagatud nende õigused tööaja, töötingimuste ning töö- ja eraelu tasakaalu osas. Hoiduda tuleks töösuhetest, mille tulemuseks on ebakindlad töötingimused, sealhulgas platvormitöötajate puhul, eriti madala kvalifikatsiooniga töötajate puhul, samuti tuleks võidelda ebatüüpiliste lepingute kuritarvitamise vastu. Ebaõiglase töölt vabastamise korral tuleks tagada juurdepääs tõhusale ja erapooletule vaidluste lahendamisele ning õiguskaitsevahenditele, sealhulgas piisav hüvitis.

Poliitikameetmete eesmärk peaks olema parandada ja toetada tööturul osalemist, tööturu pakkumise ja nõudluse omavahelist vastavusse viimist ning üleminekuid, sealhulgas ebasoodsas olukorras olevates piirkondades. Liikmesriigid peaksid tegelema inimeste aktiivsuse suurendamisega ja võimaldama neil inimestel, kes on võimelised tööturul osalema, eelkõige haavatavatel rühmadel (madalama kvalifikatsiooniga inimesed, rändetaustaga inimesed, sealhulgas ajutise kaitse all olevad isikud, ja marginaliseerunud romad) seda ka teha. Liikmesriigid peaksid laiendama aktiivse tööturupoliitika kohaldamist ja muutma selle tulemuslikumaks, parandades tööturumeetmete otstarbekohasust, sihtrühmadele suunatust ja hõlmavust ning sidudes need meetmed paremini tööd otsivatele töötutele suunatud sotsiaalteenuste, koolituse ja sissetulekutoetusega, võttes arvesse nende õigusi ja kohustusi. Liikmesriigid peaksid suurendama avalike tööturuasutuste suutlikkust, et nende teenustega saaks aidata töötajaid õigeaegselt ja vastavalt vajadustele, toetades praeguseid ja tulevasti tööturu vajadusi ja rakendades tulemuspõhist juhtimist.

Liikmesriigid peaksid tagama töötutele mõistliku kestusega piisavad töötushüvitised, mis on kooskõlas töötute poolt tehtud sissemaksete ja riiklike toetuskõlblikkuse eeskirjadega. Töötushüvitised ei tohiks pärssida kiiret tööle naasmist ja nendega peaksid kaasnema aktiivsed tööturupoliitika meetmed.

Piisavalt tuleks toetada õppijate ja töötajate liikuvust, et suurendada nende oskusi ja tööalast konkurentsivõimet ning kasutada täielikult ära Euroopa tööturu potentsiaal, tagades samal ajal õiglasel tingimused kõigile, kes osalevad piiriüleises tegevuses, ning tugevdades riikide haldusasutuste vahel halduskoostööd liikuvate töötajatega seotud küsimustes, saades abi Euroopa Tööjõuametilt. Kriitilise tähtsusega kutsealade töötajate ning piiriüleste, hooajaliste ja lähetatud töötajate liikuvust tuleks eriti toetada juhul, kui piir rahvatervisega seotud kaalutlustel ajutiselt suletakse.

Liikmesriigid peaksid samuti püüdma luua asjakohaseid tingimusi uute töövormide kasutuselevõtuks, see aitaks avada töökohtade loomise potentsiaali ning tagaks samal ajal vastavuse kehtivate sotsiaalõigustega. Seega peaksid liikmesriigid inimesi nõustama ja selgitama neile nende õigusi ja kohustusi ebatüüpiliste töölepingute ja uute töövormide osas, näiteks digitaalsete platvormide kaudu tehtava töö korral. Selles võib olla oluline roll sotsiaalpartneritel ning liikmesriigid peaksid neid toetama, et nad jõuaksid ka ebatüüpilises töösuhetes olevate või platvormitööd tegevate isikuteni ja esindaksid neid. Lisaks peaksid liikmesriigid toetama jõustamist, näiteks koostama tööinspeksioonidele juhendeid või korraldama spetsiaalseid koolitusi, kus käsitletakse uusi töökorralduse vorme, näiteks algoritmujuhtimist, andmeseiret ning alalist või osalist kaugtööd.

Tuginedes olemasolevatele riiklikele tavadele ning selleks, et muuta sotsiaaldialoog tulemuslikumaks ja parandada sotsiaal-majanduslikke tulemusi ka kriiside ajal, sealhulgas Ukraina sõja kontekstis, peaksid liikmesriigid tagama sotsiaalpartnerite õigeaegse ja sisulise kaasamise tööhõive-, sotsiaal- ja asjakohasel juhul majandusreformide ning -poliitika kavandamisse ja rakendamisse, toetades muu hulgas sotsiaalpartnerite suutlikkuse

suurendamist. Liikmesriigid peaksid soodustama sotsiaaldialoogi ja kollektiivlääbirääkimisi. Sotsiaalpartnereid tuleks toetada, et nad saaksid nende jaoks olulistes küsimustes kollektiivlepingute teemalisi läbirääkimisi pidada ja lepinguid sõlmida, austades täielikult nende sõltumatust ja kollektiivse tegutsemise õigust.

Asjakohasel juhul ja tuginedes olemasolevatele riiklikele tavadele, peaksid liikmesriigid võtma arvesse asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonide kogemusi tööhõive- ja sotsiaalküsimustes.

Suunis 8. Kõigi jaoks võrdsete võimaluste edendamine, sotsiaalse kaasatuse toetamine ja vaesuse vastu võitlemine

Liikmesriigid peaksid edendama kõigile avatud kaasavat tööturgu, võttes tõhusaid meetmeid, millega võideldakse igasuguse diskrimineerimise vastu ja edendatakse tööturul võrdseid võimalusi kõikide, eelkõige alaesindatud rühmade jaoks, pöörates nõuetekohast tähelepanu piirkondlikule ja territoriaalsele mõõtmele. Nad peaksid tagama võrdse kohtlemise tööhõive, sotsiaalkaitse, tervishoiu ja pikaajalise hoolduse, hariduse ning kaupadele ja teenustele juurdepääsu vallas, vaatamata soole, rassile või etnilisele päritolule, usule või veendumustele, puudele, vanusele või seksuaalsele sättumusele.

Liikmesriigid peaksid ajakohastama sotsiaalkaitstesüsteeme, et tagada piisav, tulemuslik, tõhus ja kestlik sotsiaalkaitse kõikide jaoks kõigis eluetappides, edendades sotsiaalset kaasatust ja sotsiaalset ülesliikuvust, stimuleerides tööturul osalemist, toetades sotsiaalseid investeeringuid, võideldes vaesusega ja tegeledes ebavõrdsuse probleemiga, sealhulgas maksu- ja toetussüsteemide ülesehituse kaudu ning hinnates poliitikate ümberjaotavat mõju. Kui täiendada üldisi lähenemisviise valikulistega, on sotsiaalkaitstesüsteemid tulemuslikumad. Sotsiaalkaitstesüsteemide nüüdisajastamise käigus tuleks parandada ka nende vastupidavust mitmetahulistele väljakutsetele.

Liikmesriigid peaksid arendama ja lõimima aktiivse kaasamise kolme valdkonda: piisav sissetulekutoetus, kaasavad tööturud ning juurdepääs kvaliteetsetele tugiteenustele, mis vastavad individuaalsetele vajadustele. Sotsiaalkaitstesüsteemidega tuleks tagada kõigile piisavate vahenditeta isikutele piisav miinimumsissetulekutoetus ning edendada sotsiaalset kaasamist, innustades inimesi aktiivselt osalema tööturul ja ühiskonnas, tehes seda muu hulgas eesmärgipäraste sotsiaalteenuste pakkumise kaudu.

Et tagada võrdsed võimalused, on oluline juurdepääs sellistele taskukohastele, kättesaadavatele ja kvaliteetsetele teenustele nagu alusharidus ja lapsehoid, koolipäevajärgne lapsehoid, haridus-, koolitus-, eluaseme- ja tervishoiuteenused ning pikaajaline hooldus. Suurt tähelepanu tuleks pöörata vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemisele, sealhulgas palgavaesuse kõrvaldamisele vaesuse vähendamist käsitleva ELi 2030. aasta peamise eesmärgi raames. Laste vaesuse kõrvaldamiseks tuleks võtta terviklikke ja integreeritud meetmeid, eelkõige Euroopa lastegarantii täieliku rakendamise raames.

Liikmesriigid peaksid tagama, et kõigil, ka lastel, oleks juurdepääs esmavajalikele teenustele. Hädasolijatele või haavatavas olukorras isikutele peaksid liikmesriigid tagama juurdepääsu piisavale sotsiaaleluasemele või eluasemetoetusele. Liikmesriigid peaksid tagama õiglase ülemineku puhtale energiale ja võtma sihipäraseid ajutisi sissetulekutoetuste meetmeid, et tegeleda energiaostuvõimetuse probleemiga, mis on osaliselt ka Ukraina sõjast tingitud energia hinnatõusu tagajärjel üha levinum vaesuse vorm. Tuleks rakendada ka kaasavat eluasemete renoveerimise poliitikat. Nende teenuste puhul tuleks võtta arvesse puudega inimeste erivajadusi, sealhulgas juurdepääsetavust. Eraldi tuleks võidelda kodutusega. Liikmesriigid peaksid tagama õigeaegse juurdepääsu taskukohastele ja kvaliteetsetele

ennetavatele ja aktiivravi- ning pikaajalise hoolduse teenustele, tagades samal ajal nende teenuste kestlikkuse pikas perspektiivis.

Kooskõlas ajutist kaitset käsitleva direktiivi¹ aktiveerimisega peaksid liikmesriigid pakkuma Ukrainast pärit pagulastele piisavat kaitset, sealhulgas elamisõigust, tööturule juurdepääsu ja sellega integreerumist, juurdepääsu haridusele, koolitusele ja eluasemele, samuti sotsiaalkindlustussüsteemidele, arstiabile, sotsiaalhoolekandele või muule abile ja elatusvahenditele. Kooskõlas Euroopa lastegarantiiga tuleks lastele pakkuda alusharidus- ja lapsehoiuteenuseid ning muid esmatähtsaid teenuseid. Saatjata laste ja teismeliste puhul peaksid liikmesriigid tagama seadusliku eestkostehoidmise rakendamise.

Pikenevat eluiga ja demograafilisi muutusi arvestades peaksid liikmesriigid tagama töötajatele ja füüsilisest isikust ettevõtjatele pensionisüsteemide piisavuse ja kestlikkuse, pakkudes naistele ja meestele võrdseid võimalusi omandada ja koguda pensioniõigusi, sealhulgas täiendavate pensioniskeemide kaudu, et tagada vanaduspõlves piisav sissetulek. Pensionireforme tuleks toetada poliitikaga, mille eesmärk on vähendada soolist pensionilõhet, ja meetmetega, millega pikendatakse tööelu, näiteks tõstes tegelikku pensioniiga, lihtsustades nii vanemaaliste osalemist tööturul. Pensionireformid peaksid olema kooskõlas aktiivse vananemise strateegiatega. Liikmesriigid peaksid alustama sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmadega konstruktiivset dialoogi ning võimaldama etapiviisiliste reformide tegemist.

¹ Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel.